

„A krízisnek még nem vagyunk a mély pontján“

— Most eljutottunk ahhoz a ponthoz, amelyről még jóakaratu kormánypárti szónokok is azt mondták, hogy a krízisnek tetőfoka. Tehát nekünk az a kötelességünk, hogy megvizsgáljuk az utat, amely idáig vezetett, megnézzük azokat az állomásokat, amelyeket mi előre bemondottunk, amelyet figyelmen kívül hagytak, de amely feltartóztatlanul elvezetett ahhoz a krízishez, amelyről én

felelősségem tudatában és az optimista véleményekkel szemben azt állítom, hogy ennek a krízisnek még nem vagyunk a mélypontján.

Mi volt ez az út? Ez az út az volt, hogy

a kormányzat elvesztelte a szemmértékét.

Nem látta meg a nagy költségekben az adóalanyokat, akiknek ezt a költséget viselniük kell. Ezt nemcsak én mondom. Ugyanezt mondják az ország elismert szaktekinélvei, ezt mondja Teleszky János, a régi nagy Magyarország pénzügyminisztere és ezt mondja Popovics Sándor is. Nem csökkentették a kiadásokat, sőt úgy, amint jelentkeztek a bevételi többletek, ezeket a bevételi többleteknek megfelelően szabták meg a kiadási tételeket. És így történt, hogy

a szanalásnál megállapított költségvetés egykettőre feltornáztta magát a duplájára, sőt elérte a másfél milliárd pengőt.

— 1926-ban, mielőtt a Ház feloszlott, a pénzügyminiszter ur betérjlesztett egy adómérséklési javaslatot. Ez volt a jelszó, a választási tási jelszó az 1926-os választáson. Valóban történtek is adómérséklések, de csak a közgazdasági élet néhány kisebb területén. Ezzel szemben azonban, mikor megnehezédtek az idők, a kormány kénytelen volt új adókról gondoskodni, mert ha nem tette volna, nyilvánvalóvá lett volna a deficit. És a kormány ekkor behozta a külön kereseti adót. Azt olvastam ma az újságokban, hogy a kormány itteni képviselő tagja tiltakozott az ellen a jóslat ellen, hogy az állami tisztviselők fizetését le fogják szállítani. Adja Isten, hogy neki legyen igaza. A tisztelt miniszter urnak azonban ilyen nagy határozottságra nincs joga, mert hiszen

amikor a kormánynak szüksége volt rá, szemrehányás nélkül hozzányúlt ahhoz a külön kereseti adóhoz, amely lényegében a tisztviselők fizetések redukcióját jelentette.

Mi volt ebben az igazságtalanság és az antiszocializmus? Az volt, hogy amikor a kiadásokat csökkenteni akarták az államnál is, nem oda nyúltak, ahova kellett volna,

nem a többszörös fizetéseket szüntették meg (Taps), nem a közpénzekből huzott mammut fizetéseket szüntették meg,

hanem egyszerűen hozzányúltak a közalkalmazottak és magánalkalmazottak fizetéséhez.

— Amint mondtam, az állam elvesztette a szemmértékét és nem tudott helyes mértéket alkalmazni a kiadások terén. Ezt a politikáját követték a közületek, ezt csinálták a városok, a vármegyék, az autonóm intézmények, amelyek végeredményben mégis közvetve, vagy közvetlenül a polgárság adófilleireiből tartják fenn magukat.

Soha nem építettek Magyarországon annyi templomot, annyi iskolát, annyi kórházat, annyi pénzügyi palotát, annyi muzeumot, mint amennyit építettek abban az időben, mikor az ország kétharmad része elveszett, amikor a legszerencsétlenebb, a legnyomorultabb viszonyok köze kerültünk. (Taps.)

Ma már ott tartunk, hogy az egész ország

krízisben van. És most mit látunk? Azt látjuk, hogy az állam a maga adminisztrációjának a fenntartása érdekében kénytelen új adókat alapítani. Ez az egyik. A másik dolog az, hogy Magyarország városai és vármegyéi kénytelenek függő kölcsönök felvételével biztosítani tisztviselőik fizetését. (Helyeslés.) Redukálni a fizetéseket és az állami jövedelmeket nem igazságosan megosztani, katasztrófára vezet. A tisztviselők fizetésének redukálása azt jelentené, hogy csökkenne annak az egyetlen kategóriának a fogyasztóképesége is, amely

ugy-ahogy még megőrizte azt és így tovább fokozódna a többi kategóriák nyomora, véglegesen elsorvadna az ipar, a kereskedelem és a mezőgazdaság is.

— Ha világválság van, akkor a kormánynak nem az a kötelessége, hogy ölvetett kézzel megjósolja a zivatar közeledését. Pokolba az olyan villámhárítóval, amely éppen akkor mondja fel a szolgálatot, amikor a zivatar a fejünk fölött van, ha világválság van, akkor fokozottabb kötelessége lett volna a magyar kormánynak a gondoskodás.

A deficit

— Más államban is van deficit, a többi vesztes államokban is, azonban ott ennek a deficitnek mások az okai. Németország és Ausztria hatalmas szociális terhet vállalt magára, többek között a munkanélküliek segélyezését. Nálunk azért van deficit, mert

a szociális kötelezettségekkel szemben abszolút érzéketlenséget mutató kormányzat mesterségesen feltornáztta a költségvetést. A hadirokkantak, a hadjárók, a hadiöregyek és a hadikölcsönösök jogos igényeinek kielégítésével szemben az állam bejelentette teljes lehetetlenségét.

Közgazdasági téren elmulasztotta a termelés organizálását és ezek helyett a horribilis adójövedelmeket olyan intézmények létesítésére fordítja, amelyek önmagukban lehetnek szépek, jók, de létesítésük és fenntartásuk a mai viszonyok között bűnös könnyelműség. A honvédelmi tárca költségvetése 140 millió pengő, a kultusztárca 130 millió pengő abban az államháztartásban, amely a földművelésügyi és a kereskedelmi tárca szükségleteire együttesen alig ötven milliót tud biztosítani. Világos, hogy ennek a politikai érzéketlenségnek előbb vagy utóbb, de elkerülhetetlenül katasztrófa lesz a következménye.

— Más államoknak is van deficitjük, de azoknak hatalmas tartalékaik is vannak, még

a háborút veszített államoknak is. Nálunk a helytelen pénzügyi politika következtében még azok a kis tartalékok is elpusztultak, amelyeket a háború és az utána következő összeomlás meghagyott. Egy angol államférfiú mondotta: »Vannak látszólagos fellendülési periódusok, amikor

a bolondok nyugodtak s a bölcsek nyugtalanok«.

Számomra mindig megnyugtató érzés lesz, hogy nem tartozom a nyugodtak közé, hogy ezekben a lakodalmas időkben állandóan figyelmeztetem a kormányzatot politikájának helytelenségére. Szeged város polgársága öt évvel ezelőtt megismerte álláspontomat és beküldött a törvényhozásba. Nekem erkölcsi kötelességem, hogy kitartsak továbbra is ellenzéki álláspontom mellett.

— Ha Magyarországon alkotmányos szellem uralkodna, a kormány elhagyná a helyét.

De a mai viszonyok között a kormánynak csakis a törvényes keretek áttörésével forradalmi úton lehetne eltávolítani. Én nem akarok rátérni erre az útra, mert jól tudom, hogy ha ezt az országot még egy forradalmi megrázkódtatás érne, akkor menthetetlenül elpusztulna, szétporladna az a kevés érték is, ami még megmaradt.

Büvésszmutatványok

— Ma nem külön öröm és élvezet ellenzékiek lenni. Nem a hatalom miatt, hanem a hódolók miatt. Ha azt látnám, hogy a kormány hajlandó levonni tíz éves meddő politikájának tanulságait és hajlandó katasztrófális rendszerén változtatni, talán félre állnék az utból, talán én is támogatnám ezt a kormányzatot. De nincs egyetlen tünet sem, amely azt mutatná, hogy a kormányban meg lenne a hajlandóság a konzekvenciák levonására

Itt politikai morfinistákkal állunk szemben, akik képtelenek megfáradni azt, ami rendszerükben bűnös.

Amikor mindenki érzi annak a szükségességét, hogy a költségvetést legalább 25–30 százalékkal le kellene faragni, akkor a kormány egyik tagja Szegeden új alkotásokat jelent be, pedig nagyon problematikus, hogy fenn tudják-e tartani az eddigi alkotásokat. Ezekben a politikai morfinistákban az önmagukról faragott képek imádata erősebb, mint a józan mérlegelés képessége. Németországban kiadták a második szükségrendeletet, amely tovább faragja le az államháztartás kiadásait, nálunk ha valaki szóvá meri tenni azokat a lefaragható kiadásokat, akkor egyszerűen kiátkozzák, rámondják, hogy ellensége a hadseregnek, a kulturának, a közrendnek, pedig ezeket az intézményeket az támogatja, aki igyekszik átmenteni az országot a mai kritikus időkön a gazdasági egyensúly helyreállításával.

— A kormány gazdasági politikája nem észszerű és nem is igazságos.

Közhellyé vált a jelszó, hogy segíteni kell a mezőgazdaságon, s akkor minden más kategória is boldog lesz ebben az országban. Ez azonban csak akkor következhetik be, ha nem büvésszmutatványokkal kápráztatják el a közvélemény szemét. Azok a külkereskedelmi szerződések, amelyeket a kormány bejelentett, amelyek a gabonafelesleg külföldi piacainak biztosítását ígéri, nagyon homályosak. Ausztria és Olaszország nem fogja világparitáson felüli árbán átvenni gabonánkat pusztán szerelemből. Itt tulajdonképpen arról van szó, hogy a magyar gabona elfogadása ellenében mi iparcikkeket leszünk kénytelenek átvenni ezektől az államoktól. Mivel pedig kétségtelen, hogy a velünk szerződő államoknak nem céljuk Magyarországon a verseny, a kormánynak gondoskodnia kell arról, hogy a külföldről importálandó iparcikkek itt megfelelő magas árakon legyenek értékesíthetők.

Amíg tehát a parlamentben nagy színpadi játékokat rendeznek a kartellek körül, addig a kormány büvésszmutatványainak sikere érdekében kénytelen új, rejtett kartelleket létesíteni.

Ennek az árát pedig az ország fogyasztóközönsége fizeti majd meg. A másik büvésszmutatvány

a boletta

volt. A kormány most azt ígéri, hogy 6 pengős bolettát vezet be. Ez a rendszer első sorban magával a kisgazdatársadalommal szemben igazságtalan, mert a bolettával a kisgazda csak az adóját fizetheti meg. Végeredmény-